

– проведення реформ у обмежений час, але із врахуванням підготовчого та адаптаційного періоду для функціонування у нових умовах;

– вивчення та аналізу існуючих адміністративних територій щодо їх потенціальних можливостей;

– розробки механізму заохочення місцевих громад до об'єднання з визначанням критеріїв, за якими будуть надаватися фінансові ресурси;

– врахування «стереотипів свідомості пересічних громадян» стосовно перейменування нових територіальних об'єднань;

– прийняття низки законодавчих актів для набуття юридичної чинності нових адміністративних утворень;

– підготовки політично-економічного обґрунтування та розробки концепції децентралізації влади;

– закріплення на вищому законодавчому рівні послідовності та безповоротності рішень попередніх урядів.

Аналіз зарубіжного досвіду ілюструє, що навіть у успішних у політичному, економічному і соціальному плані країнах (Франція, Польща) у процесі реалізації децентралізації влади уряди мали проблеми. Саме тому в умовах кризи необхідно забезпечити послідовність у здійсненні цього процесу, зокрема сприяння появи інноваційних систем надання послуг населенню відповідно до місцевих потреб, оптимізації державних видатків, підвищенню ефективності і стимулюванню

місцевого та регіонального розвитку, зміні взаємовідносин між органами державної влади та місцевого самоврядування, удосконаленню механізмів прийняття рішень, збільшення відповідальності влади.

Список використаних джерел

1. Величко В.О. Децентралізація влади: міжнародний досвід / В.О. Величко // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 28. – С. 12–22.

2. Децентралізація: досвід ефективної реформи Словаччини для України [Електрон. ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://antikor.com.ua>

3. Черкасов О.М., Радченко О.В. Децентралізація влади: польські уроки для України – [Електрон. ресурс] / О. Черкасов, О. Радченко. – Режим доступу до статті: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2007-1/doc/5/O3.pdf>.

4. Забейворота Т.В. Зарубіжний досвід впровадження адміністративно-територіальної реформи в умовах проведення децентралізації влади / Т.В. Забейворота // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. 3. – С. 251–257.

5. Ткачук А. Як провели реформу адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування у Латвії [Електрон. ресурс] / А. Ткачук. – Режим доступу до ресурсу: <http://decentralization.gov.ua/reform/item/id/129>

УДК 332.1:004:338.3:338.49

А.В. КОЛОДИЙЧУК,

к.е.н., м.н.с., Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України

Аналіз організаційної, морфологічної структури та функцій нових технологічних просторових форм виробництва у прикордонні

У статті окреслено особливості морфологічної та організаційної структури нових просторових форм виробництва у прикордонні. Проаналізовано їхні функції. Показана їх роль як продуцентів інформаційних ресурсів і покупців інформації як товару. На цій основі виявлено шляхи прискорення побудови інформаційного суспільства в Україні.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), впровадження ІКТ, інфраструктура, економічний простір, транскордонний простір, нові форми виробництва, технопарки, кластери.

А.В. КОЛОДИЙЧУК,

к.э.н., м.н.с., Институт региональных исследований им. М.И. Долишнего НАН Украины

Анализ организационной, морфологической структуры и функций новых технологических пространственных форм производства в приграничье

В статье обозначены особенности морфологической и организационной структуры новых пространственных форм производства в приграничье. Проанализированы их функции. Показана их роль в качестве продуцентов информационных ресурсов и покупателей информации как товара. На этой основе выявлены пути ускорения построения информационного общества в Украине.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии (ИКТ), внедрение ИКТ, инфраструктура, экономическое пространство, трансграничное пространство, новые формы производства, технопарки, кластеры.

A. KOLODIYCHUK,

Ph.D., junior researcher, Institute of Regional Research named after M.I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine

Analysis of the organizational, morphological structure and functions of new technology spatial forms of production in border zone

The article marked characteristics of morphological and organizational structure of the new spatial forms of production in the border areas. Their functions are analyzed. Their role as producers of information resources and customer of information as a commodity is considered. On this basis ways for acceleration of building of information society in Ukraine are identified.

Keywords: information and communication technologies (ICT), introduction of ICT, infrastructure, economic space, cross-border space, new forms of production, technology parks, clusters.

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Постановка проблеми. Однією з найбільш ефективних форм науково-виробничого співробітництва, місцем концентрації венчурного капіталу, а також висококваліфікованих кадрів з конкретно прикладними навичками і досвідом впровадження інновацій, одним із найбільш наукомістких елементів інноваційної інфраструктури виступають технологічні парки. Проте до цієї групи технологічних просторових форм виробництва варто додати також індустріальні парки, лабораторії (як окремі науково-технічні комплекси) й технополіси. Прикордонний характер окремих територій в умовах налагодження міждержавної співпраці в економічній, соціальній, екологічній сферах формує нові можливості для локалізованих на таких територіях нових технологічних просторових форм виробництва. Вивчення цих можливостей і їх активне використання в національному господарстві вимагає першою чергою окреслення переліку таких структур в українському прикордонні та їхніх функцій.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вивченням особливостей формування та функціонування технопаркових структур, дослідженням механізмів функціонування техніко-впроваджувальних зон та передумов їх появи, закономірностей становлення технополісової моделі інноваційного розвитку економіки займалися такі зарубіжні і вітчизняні вчені, як А. Андерсон, В. Андріанов, М. Гончаренко, Д. Грінберг, А. Гуржій, І. Дальтон, Г. Данько, К. Камер, О. Мазур, М. Морітані, Р. Нельсон, З. Окрут, Б. Патон, І. Прангішвілі, І. Рудакова, Х. Санман, І. Степановська, В. Уваров, А. Філіпенко, Й. Фумікацу, П. Хеммонд, Дж. Шейнслок, Є. Штандт та інші. В той же час вивченням прикордонної специфіки ведення економічної діяльності займалися такі науковці, як Г. Балабанов, В. Будкін, С. Дорогунцов, О. Жулканич, О. Кірюхін, Н. Луцишин, П. Міцкевич, С. Федонюк, Л. Хомич та інші. Однак діагностиці сучасного стану технологічних просторових структур на прикордонних територіях у науковій літературі приділено недостатньо уваги. Це обумовило вибір нами даного напрямку дослідження.

Мета статті – дослідження організаційної і морфологічної структури новітніх технологічних просторових форм виробництва в прикордонні та аналіз їх функцій в економічному середовищі прикордонних територій.

Виклад основного матеріалу. На даний час в українському транскордонному просторі локалізована 21 нова форма організації виробництва, в тому числі п'ятнадцять організаційних просторових форм (тобто кластерів і кластерних ініціатив у стадії активної реалізації) і шість технологічних просторових виробничих форм (технопарків, технополісів, промислових зон). У даному дослідженні нас цікавлять тільки технологічні структури, перелік та особливості формування основних з них наводяться в таблиці. Як видно з таблиці, більшість з них – енергетичного спрямування (причому представлені як ядерними технологіями, так і відновлювальними джерелами енергії) і лише одна структура спеціалізується на координації логістичних потоків. Крім того, два з них знаходяться на кордоні з РФ, один – із Білоруссю і ще один – з Угорщиною. Науковий підхід, висока технологічність і значна наукоємність операційної діяльності структур подібного роду вимагають відповідно значних інвестицій, висококваліфікованих кадрів. Це зумовило значне перевищення кількості організаційних просторових форм організації виробництва над технологічними.

У той же час потрібно подивитися на новітні просторові форми виробництва, розташовані на прикордонних територіях України, через призму процесів впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в різні галузі національної економіки. Варто зауважити, що інноваційного характеру таких структур, який постійно декларується ними, на сьогодні явно недостатньо, тому що інноваційний розвиток повинен базуватися першою чергою на інтрузії спеціалізованих ІКТ.

З іншого боку, модель «розумної економіки», яка, на нашу думку, є однією з найбільш перспективних і здатних до імплементації в нашій державі, у світі довгий час еволюціонувала. Від широкого використання свого часу терміналів і мейнфреймів вона поступово трансформувалася в таку, що включала три елементи: клієнта-сервера, персональний комп'ютер та мережу Інтернет з модифікаціями. На сьогодні у розвинених країнах світу це масштабні ІТ-сфери, такі як соцмережі, «хмарні» обчислення, мобільні пристрої з додатками, мобільний бродбанд та так звана Big Data – аналітика, які пов'язують, своєю чергою, різноманітні сфери суспільного життя, включаючи науку, культуру, освіту, державне урядування, транспорт, зв'язок, оптову і роздрібну торгівлю тощо. Зрозуміло, щоб інтенсифікувати взаємозв'язки всередині цих сфер, необхідний процес постійного удосконалення ІКТ. Розвиток технологічних структур відповідного спрямування повинен концентруватися великою мірою на групах сучасних ІКТ, а саме на веб-технологіях II (блогосфера, соціальні інтернет-браузери, сховища персональних даних користувачів) і III (клауд-технології, віртуальні технології Second Life, різні геосервіси, застосування смарт-технологій, технологій RSS (тобто шляхом використання користувачем XML-файлів для перегляду вмісту інтернет-сайтів без потреби входження на них) та Push (особливо інтернет-банкінг) тощо) покоління.

Адже інтернет-технології I покоління (е-пошта, чати, форуми, відеоконференції, інтернет-платформи) не є рідкістю в суспільстві, і їхнє використання не є інноваційним і на даний час не є проривною технологією, виходячи з українських реалій. У той же час важливо пов'язати такими ІКТ-каналами ці техноструктури з мережею сервісних центрів підтримки ІКТ, а також елементами системи впровадження ІКТ у національне господарство, тобто технопарками, інноваційними та ІТ-кластерами, які розташовані вглибині території України, тобто нетранскордонної інноваційної інфраструктури. Зауважимо, що лише за рахунок чіткої злагодженої взаємодії і ефективного функціонування всіх вище перелічених елементів, можна говорити про формування макроекономічної моделі інформатизації української економіки, яка б відповідала сучасним зразкам у розвинутих країнах світу. Окрім того, варто також говорити про можливість інтеграції окремих видів економічної діяльності з функціонуванням ІКТ-систем саме в рамках транскордонних технологічних структур. Мова йде про аутсорсинг, коучинг, краудфандинг тощо.

Зрозуміло, що умови недосконалої конкуренції, що виступають на сьогодні значним гальмом розвитку ІКТ-сфери в Україні, вимагають від держави відповідного контролю, як митного, так і юридичного. Тому доречно було б формувати також при таких структурах юридично-консультаційні центри, які мають досвід роботи з порушенням авторських прав у сфері використання цифрового контенту.

Характеристика нових технологічних просторових форм виробництва в українському прикордонні *

Назва транс-кордонного інноваційного об'єкта	Рік утворення	Засновники, учасники, склад, розмір	Спеціалізація	Фінансування	Ініціатива і мета створення	Місцезнаходження центрального офісу
Українсько-російський технопарк «Слобожанщина»	2011	ХНУ ім. В. Каразіна, Науковий парк «ФЕД», ХНУР, Белгородський державний національний дослідницький університет, венчурний фонд «Слобожанські інновації», виставка інноваційних розробок «Енергія зростання», фонд сід-інвестицій «Бізнес-старт», Міжнародний центр трансферу технологій «Інтегро», Центр патентних досліджень і бенчмаркінгу, лабораторії, бізнес-інкубатори, рекрутингове агентство	4 Ядерні технології в енергетиці і охороні здоров'я, енергозбереження і нові технології виробництва енергії, авіабудування, інноваційна мехатроніка, нові матеріали і нанотехнології, приладобудування, біотехнології, біомедицина, фармація, інновації в АПК	5 Фінансування з обласних бюджетів Харківської та Белгородської областей на паритетних умовах, інвестиції приватних підприємств	6 За ініціативою місцевої обласної адміністрації і підтримкою президентів України і РФ для збереження і розвитку існуючого науково-освітнього потенціалу м. Харкова, який нараховує 300 тис. студентів	7 Харків
Транскордонний українсько-угорський індустріальний парк з елементами логістики «Берег-Карпати»	2013	Закарпатська обласна рада, Закарпатське агентство з інвестицій, інновацій та розвитку, Zapho and Vicinity Development Limited Company	Міжнародна промислова, економічно-торгова, транспортно-логістична зона зі складськими територіями	У 2010-2012 роках – під час першої стадії створення індустріального парку «Закарпатське інвестиційне агентство» разом з партнерами займалися розвитком ділянки у 16 га, за рахунок коштів Європейської Комісії, в подальшому передбачено використання коштів інвесторів	Проект просувався безпосередньо через координацію Закарпатської обласної ради та зацікавлених інвесторів	Закарпатська область, Берегівський район, село Дийда
Транскордонний українсько-білоруський технопарк «Інноваційні технології ЗОО» в рамках євро регіону «Дніпро»	2007	60 підприємств-резидентів, Агентство регіонального розвитку «Вектор» м. Чернігів; ВАТ «Жовтневий Молот» м. Чернігів; ЗАТ «Гомельське регіональне агентство економічного розвитку» м. Гомель; органи влади, наукової організації, науково-дослідні інститути і вищі навчальні заклади, суб'єкти господарювання та інші зацікавлені організації Чернігівської й Гомельської областей	Розвиток венчурної й інвестиційної діяльності, сприяння енергетичній безпеці й розвитку альтернативних джерел енергії	Кошти засновників Технопарку; кошти від власної діяльності Технопарку; гранти фондів і міжнародних програм; кошти венчурних компаній і фондів; державне фінансування; інші джерела	Один з найбільш успішних операційних проектів євро регіону «Дніпро», націлений на відродження і модернізацію окремих промзон м. Чернігова	Чернігів
Технополіс «П'ятихатки»	2013	Основна промислова зона мікрорайону – підприємство ХФТІ («Харківський фізико-технічний інститут»). Крім того, у функціонуванні технополісу беруть участь заводи «ФЕД», «Хартрон» та «Комунар». Координатори проекту: Харківська ОДА, Державне агентство інвестицій і управління нацпроектами України	Ядерні технології в енергетиці і медицині, енергозбереження, новітні технології АПК, біотехнології, фармація, ІКТ, приладобудування	Кошти ХОДА та інвесторів становили статутний фонд технополісу обсягом 80 млн. грн.	Спроба активізувати трансформацію Харківського академістечка фізиків у повноцінний, законодавчо оформлений технополіс, визначений на рівні держави, була здійснена з включенням проекту його формування до нацпроекту «Місто майбутнього». Однак розпорядженням голови Харківської ОДА №53 [5] від 02.02.2015 Координаційну раду з реалізації субпроекту «Технополіс «П'ятихатки» розпущено	Харків

* Складено автором.

Висновки

Аналізування організаційної, морфологічної структури та функцій нових технологічних просторових форм виробництва у прикордонні засвідчило, що таких структур в українському прикордонні налічується лише шість, причому на півдні країни вони взагалі відсутні. Це зумовлено недостатньою увагою регіональних органів влади до цієї проблеми, а також пасивністю бізнес-суб'єктів та громадських організацій транскордонного спрямування. На наш погляд, формування мережі новітніх прикордонних технологічних просторових виробничих форм в якості ІКТ-хабів та центрів трансферу спеціалізованих ІКТ стане значним кроком до побудови моделі «розумної економіки» в Україні. Крім того, в перспективі передбачається в такому разі закріплення їх ролі як продуцентів доданої вартості ІКТ-продукції. Це все сприяло б формуванню потужних модерних смарт-центрів в транскордонному просторі, здатних постійно і раціонально насичувати національно-господарський механізм ІКТ-технологіями, а також їх вдосконалювати, модифікувати і адаптувати для потреб української економіки. Серед технологічних просторових форм виробництва яскравим прикладом успішної побудови інтеграційної системи науки, освіти та виробництва, здатної ефективно впроваджувати ІКТ-технології у вітчизняних умовах, постає харківський технополіс

«П'ятихатки». Досвід його формування довів значні можливості розвитку новітніх технологічних просторових форм виробництва на прикордонних територіях України.

Список використаних джерел

1. Гоблик В.В. Спільні транскордонні регіони України та ЄС: зовнішньоекономічний аспект / В.В. Гоблик. – Монографія / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2012. – 305 с.
2. Овчарук В.В. Конкурентоспроможність регіону в умовах кластеризації національної економіки: сутність та інструментарій оцінювання: монографія / В.В. Овчарук, О.О. Маслак, К.О. Дорошевич. – Львів: Ліга-Прес, 2014. – 196 с.
3. Офіційний веб-сайт індустріального парку з елементами логістики «Берег-Карпати» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://bereg-karpaty.com/>
4. Офіційний веб-сайт технопарку «Слобожанщина» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukr-rus-technopark.com/>
5. Офіційний веб-сайт Харківської обласної державної адміністрації [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://kharkivoda.gov.ua/uk/>
6. Офіційний сайт Держприкордонслужби України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/static_page/50.htm
7. Шульц С.Л. Економічний простір України: формування, структурування та управління / С.Л. Шульц. – Львів: ІРД НАН України, 2010. – 390 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

УДК 366:1

М.І. МАНИЛІЧ,
к.е.н., доцент, президент ПВНЗ «Буковинський університет»,
О.І. КУШЛАК,
здобувач, НДЕІ Мінекономрозвитку і торгівлі України

Регіональна політика в умовах бюджетної децентралізації

Досліджено особливості реалізації та спрямованості процесів децентралізації, що відбуваються в Україні в умовах реформування державної регіональної політики, визначення специфіки та потенціалу їх впливу на стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні, а також ролі бюджетної децентралізації у формуванні економічних стимулів до саморозвитку територіальних громад в Україні.

Ключові слова: регіональна політика, бюджетна децентралізація; децентралізація, міжбюджетні відносини, євроінтеграційні процеси, територіальні громади; реформування, місцеве самоврядування; економічне зростання; економічні стимули; реформа територіальної організації влади; державна регіональна політика.

М.І. МАНИЛІЧ,
к.э.н., доцент, президент ПВНЗ «Буковинский университет»,
А.И. КУШЛАК,
соискатель, НИЭИ Минэкономразвития и торговли Украины

Региональная политика в условиях бюджетной децентрализации

Исследованы особенности реализации и направленности процессов децентрализации, происходящих в Украине в условиях реформирования государственной региональной политики, определения специфика и потенциала их влияния на стимулирование экономического роста территориальных общин в Украине, а также роли бюджетной децентрализации в формировании экономических стимулов к саморазвитию территориальных общин в Украине.

Ключевые слова: региональная политика, бюджетная децентрализация; децентрализация, межбюджетные отношения, евроинтеграционные процессы, территориальные общины; реформирование, местное самоуправление; экономический рост; экономические стимулы; реформа территориальной организации власти; государственная региональная политика.

М. MANYLICH,
Ph.D, associate professor, president PVNZ «Bukovina University»,
O. KUSHLAK,
applicant, NDEI Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, m. Kyiv

Regional policy under fiscal decentralization

The features of the implementation and direction of decentralization processes taking place in Ukraine in terms of reforming the state regional policy, the definition of the specificity and potential of their impact on stimulating economic growth of